40–70 cm storio juodos žemės su pavienėmis smulkiomis griuvenomis ir degėsiais sluoksnis, kuriame rasta pavienių gyvulių kaulų. Tiksli jo chronologija neaiški, tačiau, sprendžiant iš struktūros, kuri labai panaši į šurfe 2 fiksuoto horizonto struktūrą, sluoksnis galėjo susiformuoti XVI a. pabaigoje – XVII a.

Atlikus žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus ir archeologinius žvalgymus, nustatyta, kad teritorijoje yra susiformavęs daugiau kaip 6,5 m storio supiltinis kultūrinis sluoksnis, datuotinas laikotarpiais nuo XVI a. pabaigos – XVII a. iki XX a. pabaigos. Kultūrinio sluoksnio horizontai yra smarkiai apardyti XIX ir XX a. vykdytų žemės judinimo darbų metu. Konstatuota, kad nuo XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios iki XX a. pabaigos teritorijoje žemės paviršius grindžiant akmenų grindinius ar formuojant kitokią dangą buvo pakeltas mažiausiai 6 kartus. Virš įžemio fiksuotas horizontas, kuris, kaip manoma, susiformavo XVI a. pabaigoje – XVII a. Ateityje vykdant žemės judinimo darbus jį reiktų išsamiai ištirti.

The field survey and evaluation at Totorių St. 27

In 2008 a survey and evaluation were conducted on the grounds of the buildings being reconstructed at Totorių St. 25 and 27. The goal of the evaluation was to determine the thickness, intensity, chronology, and stratigraphy of the cultural layer and to collect archaeological finds. Two test pits (a total area of 9.72 m²) were excavated. A cultural layer that is over 2.9 m thick and consists of 6–9 horizons was discovered. Sterile soil was not reached.

A survey was later conducted in an area of around 110 m² (Fig. 3). During it the ground surface was lowered about 4 m in an area of about 56 m² and the 0.4–1.6 m thick upper layer dug up in the remaining area. After reaching the projected depth, three pits were dug for drainage wells (going down around another 3–3.5 m and reaching a total depth of 6.5–7 m).

After conducting the investigation it was determined that a fill cultural layer of over 6.5 m and dating from the late 16th – 17th century (Figs. 1–2) to the 20th century had been formed in the area. It was severely disturbed in the 19th and 20th centuries. It was established that from the late 18th – early 19th century to the late 20th century the ground surface had been raised at least 6 times by laying stone paving or creating other surfaces. The horizon of the cultural layer recorded above the sterile soil was formed in the late 16th–17th century.

Saulius Sarcevičius

Žvalgymai Didžiojoje g. 25

2008 m. LII MTS atliko archeologinius žvalgymus Vilniaus senojo miesto vietoje, Didžiojoje g. 25. Darbai vyko šiluminės trasos klojimo vietoje, iki žvalgymų pradžios mechanizuotai iki projektinio gylio iškastoje tranšėjoje, t. y. archeologiniai darbai pradėti jau pažeidus kultūros vertybę (nelegalius žemės kasimo darbus sustabdė KPD Vilniaus teritorinis padalinys). Taigi archeologine ir paveldosaugine prasme buvo žvalgoma apnaikintų vertybių zonoje. Pirminis žvalgymų tikslas – įvertinti atidengtų kultūrinio sluoksnio horizontų stratigrafiją, jų susiformavimo aplinkybes ir chronologiją, atlikti atidengtų mūrų architektūrinius tyrimus, juos užfiksuoti, nustatyti jų vertę ir chronologiją, iki projektinio gylio ištirti likusią neiškastą tranšėjos dalį.

Sklypas Didžiojoje g. 25 priskirtas Vilniaus senamiesčio 34 kvartalui. Pagal 1808 m. Vilniaus miesto planą, žemės kasimo darbai vyko 205–207 posesijose. Turimais istoriniais duomenimis, šios posesijos smarkiai nukentėjo per 1748 m. gaisrą. Mūriniai pastatai buvo statomi prie Didžiosios ir dabartinės Stiklių gatvių, o Š pusėje buvo ūkiniai pastatai ir daržai. Pagal istorinius planus, tankiausiai kvartalas buvo užstatytas prieš pat II Pasaulinį karą. Karo metu posesijose stovėję pastatai buvo smarkiai apgriauti. Po karo išvalius griuvėsius statiniai nebuvo atstatyti, todėl Vilniaus 32–34 kvartaluose mus pasiekė perimetrinio užstatymo kvartalai su išnykusiomis buvusių posesijų ribomis.

Bendras žvalgytas plotas – 70,5 m^2. Kasta iki projektinio 1,2–1,5 m gylio, įžemis nepasiektas. Fiksuotuose pjūviuose išskirta 10–13 skirtingos sudėties, eiliškumo ir chronologijos kultūrinio sluoksnio horizontų, kurie yra susiformavę įvairios antropogeninės veiklos metu. Iki 1–1,5 m gylio esantys kultūriniai sluoksniai datuojami XVII a. II puse – XX a. viduriu. Aptiktos mūrinio užstatymo liekanos datuojamos XVII a. pabaiga – XIX a. Išskirti 8 mūrinių pastatų fragmentai. Iki 1748 m. gaisro buvusio užstatymo liekanos fiksuotos trijose tranšėjos atkarpose (1, 3–4), o vėlesnio užstatymo likučiai – vienoje atkarpoje 2.

Iš viso surinkti 388 radiniai. Ankstyviausi radiniai datuotini XVII a. Didžiąją jų dalį sudaro numizmatinė medžiaga – rastos 164 monetos, iš jų 156 yra iš lobio, kurio paslėpimas datuojamas 1916–1919 m. Sprendžiant iš radimo aplinkybių, į gruntą – kultūrinį sluoksnį jis pateko XX a. viduryje, po II Pasaulinio karo sugriovus buvusius statinius. Lobio padėtis rodo, kad jis aptiktas ne visas, o tik dalis. Pagal sudėtį tai tipinis ir tam laikotarpiui būdingas depozitas. Šio laikotarpio Lietuvos lobių kontekste tai ne pirmas tokio pobūdžio radinys. Tokio pat laikotarpio ir panašios sudėties lobis ir kito lobio likučiai buvo aptikti Joniškyje (žr. *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 509–511; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 267), 2004 m. – Vilniuje, Gedimino pr. (žr. Kvizikevičius L., Sarcevičius S., Vilniaus Gedimino prospekto pinigų lobis (1919/2004), *Numizmatika 7–8. Metraštis (2006–2007)*, V., 2007, p. 45–52; Kvizikevičius L., Sarcevičius S., Pinigų cirkuliacijos Lietuvoje bruožai 1915–1919 m., *Istorija*, V., 2007, t. 68, p. 30–42).

Kitas radinių grupes sudaro buitinės keramikos šukės (144 vienetai), statybinė keramika (koklių, čerpių, grindų plytelių fragmentai) (26 vienetai), metalo dirbiniai (15 vienetų), stiklo dirbiniai (10 vienetų). Buitinę keramiką daugiausia reprezentuoja puodų šukės (114 vienetų), kitų indų šukių aptikta nedaug: puodelių (6 vienetai), dubens (5 vienetai), lėkščių (11 vienetų), keptuvės (1 vienetas), gertuvės (1 vienetas). Taip pat aptikti 2 kaolininių pypkių fragmentai.

The field survey at Didžioji St. 25

In 2008 a survey was conducted in a 70.5 m^2 area at the site of an illegally dug heating system trench at Didžioji St. 25. It was dug down to the projected depth of 1.2–1.5 m. Sterile soil was not reached. A cultural layer dating to the second half of the 17th–20th century was recorded. Besides pottery sherds, a hoard of coins from the 1910s was found. Fragments of masonry constructions (8 structures) dating to the late 17th–19th century were discovered. The majority of the buildings should be ascribed to the late 17th–18th century. They declined after the 1748 fire. The structures formed in this part of the quarter prior to the 20th century were demolished after the Second World War.